מי דמי ערביא אתרא הוא. הו"מ למיפרך הימא לרבי אליעזר לרבנן מאי איכא למימר אלא[א] פריך דאפילו לרבי אליעזר לא ימא ומה שקשה מאנשי הולל דפרק המלניע[ב] (לעיל דף לג.): פירשתי שם (ד"ה ואמ"ל)[ג]: **ה"נ כיון דאחשביה הוו להו משקה.** תחילה ס"ד דסוחטין בפגעין כו' הייני קחיטה ממש אבל השתא אי אפשר לומר דהא פשיטא לאסור לכיון[ד] דאחשביה הוה להו משקה[ה] אלא סוחטין דקתני הייני בלילי"ר בלע"ז למתק הפרי[ו] כדפי' בקונטרס: **אמר אביי ר' יעקב היא.** קשה לי לימא דהאי מוחל דקתני הייני במוחל היולא מעקול בית הבד ודברי הכל וכי תימא מדקתני מוחל אתמא משמע דבכל מוחל איירי לא היא דע"כ אפי' לרבי יעקב לא איירי בכל מוחל דהא מודה דמוחל היולא בתחילה טהור י"ל דמוחל היולא מעקול בית הבד לא הוה קרינן ליה מוחל אתם כיון דאי אפשר לו בלא מחלוקי שמן:

חולב אדם עז בו'. נראה לר"ת דהייני דווקא בי"ט דחזיא בהמה לאכילה הוי כמו אוכלא דאיכא בשבת לא חזיא לשחיטה[ז] כמו דם חציצה שהבהמה היא כפסולת וכשחולב הוי כנוטל אוכל מתוך פסולת וכן משמע בבה"ג דבי"ט איירי ומיהו אמיתא זימים וענבים דאמר לעיל לגוף הקדירה הייני אפי' בשבת כיון דאשכול חזיא לאכילה[ח]: כגילה

בפגעין ובפרישין ובעוזרדין אבל לא ברמונים ושל בית מנשיא בר מנחם היו סוחטין ברמונים וממאי דרבנן היא דילמא ר' יהודה היא ותהוי נמי ר' יהודה אימר דשמעת ליה לר' יהודה יצאו מעצמן סוחטין לכתחילה מי שמעת ליה אלא מאי אית לך למימר כיון דלאו בני סחיטה נינהו אפילו לכתחילה אפילו תימא רבנן כיון דלאו בני סחיטה נינהו אפילו לכתחילה ש"מ רבנן היא ש"מ של בית מנשיא בר מנחם היו סוחטין ברמונים אמר רב נחמן הלכה כשל בית מנשיא בר מנחם א"ל רבא לרב נחמן מנשיא בן מנחם תנא הוא וכי תימא הלכה כי האי תנא דסבר לה כשל מנשיא בן מנחם ומשום דסבר כמנשיא בן מנחם הלכה כמותו מנשיא בן מנחם הוי כמו דם חציצה[ט] המקיים קוצים בכרם ר"א אומר קדש וחכ"א[י] אינו מקדש אלא דבר שכמוהו מקיימין וא"ר חנינא מ"ט דרבי[כ] אליעזר שכן בערביא מקיימין קוצי שדות לגמליהם מידי אריא דערביא אתרא הכא בטלה דעתו אצל כל אדם אלא היינו טעמא כדרב חסדא דאמר רב חסדא

תרדין שסחטן ונתנן במקוה פוסלין את המקוה בשינוי מראה והא לאו בני סחיטה נינהו אלא מאי אית לך למימר כיון דאחשבינהו הוה להו משקה ה"נ כיון דאחשבינהו הוה להו משקה רב פפא אמר משום דהוי דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה[ב] וכל דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה פוסל את המקוה בשינוי מראה[ג] תנן התם[ד] נפל לתוכו יין או חומץ ומוחל ושינה מראיו פסול מאן תנא דמוחל משקה הוא אמר רבי יעקב היא[ה] דתניא ר' יעקב אומר[ו] מוחל הרי הוא כמשקה ומה טעם אמרו מוחל היוצא בתחלה טהור לפי שאינו רוצה בקיומו ר"ש אומר מוחל אינו כמשקה ומה טעם אמרו מוחל היוצא מעיקול בית הבד טמא לפי שאי אפשר לו בלא ציחצוחי שמן מאי בינייהו איכא בינייהו דאתי בתר איצצתא רבא אמר משום דהוי דבר שאין עושין הימנו מקוה ופוסל את המקוה בשינוי מראה אמר רב יהודה אמר שמואל[ז] סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה אמר רב חסדא מדברי רבינו נלמד[ח] חולב אדם עז לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה[ט] אלמא קסבר משקה הבא לאוכל אוכל הוא מתיב רמי בר חמא[י] חזב שחולב את העז החלב טמא ואי אמרת משקה הבא לאוכלין אוכל הוא במאי איתכשר[כ] כדאמר ר' יוחנן בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד הכא נמי בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד מתיב רבינא[ל] טמא מת שסחט זיתים וענבים כביצה

בפגעין. פרוג"ש בלע"ז. ולהוציא מימיהן לשתות: **ובפרישין.** קויידיש"ך: **ובעוזרדין.** קורמ"ש דלגלו אורמייהו בהכי ואין כאן משום דש: **אבל לא ברמונים.** לאורמייהו בהכי: **ושל בית מנשיא.** היו רגילין לסחוט רמונים בחול. אלמא מיכא דסחטין להו הלכך בשבת לסחוט: **אלא מאי איש לך למימר.** לר' יהודה כיון דלגלו בני סחיטה כו' וכי היכי דלרבי יהודה שרי לכתחילה מהאי טעמא מהשתא אפי' תימא רבנן ושרו ליה מהאי טעמא: **מנשיא בר מנחם הוא.** בתמיה וכי איכו פליג למימר דבשבת אסור דתימא הלכתא כוותיה והא לא הוחכר אלא לדברי התנא לגאיה דהאי תנא הוא סבר כוותיה: **וכ"ם.** הא דאמר הלכה כשל בית מנשיא ה"ק הלכה כהאי תנא דאסר בריחוניים הוא ולא מנשיא כוותיה דסוחטין רימונים בחול אלמא בני סחיטה נינהו: **הוי רוצה דעלמא.** דמשום איכו לחודיה נשוי דרך רמונים לסחיטה: **קוליס.** קרדונ"ש: **מקדש.** את המבואה משום כלאים דזריעה הוא: **ואמר רבי חנינא בו'.** אלמא משום חד מקוה דאחשביהו משוין להו דבר חשוב: **אחרא.** הוא ומשיבות דרבים הוי משיבותא: **הכא.** חד גברא לחודיה הוא וימא בטלה דעתו: **אלא היינו טעמא.** דרב נחמן דאמר הלכה אין סוחטין: **דרב חסדא.** אע"ג דלעלמא לא חשיב כיון דאחשיב איהו הוי לדיליה משקה. והכי מפרש רב נחמן לבריתא דלעיל סוחטין בפגעין ובפרישין למתק הפרי ולא לגורך המשקה אבל לא ברימונים ואפילו למתקן[ה] דשל בית מנשיא היו סוחטין[ו] בחול לגורך משקה הלכך בשבת אסור אפי' למתק הוחיל ואיכא חד דעביד לשם משקה. ולא משום דמנשיא רוצה דעלמא אלא מייתין לי ערית ליה למתק אתי למעבד לשום משקה וכיון דאיהו מחשב ליה הוי משקה ומיתייב אבל בפגעין ליכא למיחש[ז] דאין אדם עושה אותו למשקה: **בשינוי מראה.** לא בשלשת לוגין דלא אחכלו שלא לוגין אלא במים שאובין אבל אחר משקין לא פסלי אע"כ נשתנה מראה המקוה על ידיהן: **רב פפא אמר.** טעמא דתרדין לאו משום חשיבותא דאחשביהו הוא ולעולם לאו משקה הוא והא דמפסיל משום דכל דבר שאין עושין ממנו מקוה שאינו מים או שלג או דבר

פוסל את המקוה בשינוי מראה: **נפל לתוכו.** של מקוה יין או חומץ: **או מוחל.** והוא כמין מים וחד מן הזיתים. וג' מיינים יש בו כשטוענן מתחילה במעטן להתחמם ולהתבשל מתליהן מוחל זב מהן והוא גלול כמים ולאחר שעמדו ימים ודחקו זה את זה מחזר מוחל לזוב מהן והוא קרוב להיות כשמן ולאחר שעלגן להוליא שמנן בדים הבד ומשתהה התפוח של גפת בענקלים שהוא אגוד בהן בדים הבד מחזר מוחל וחד מהן: **מאן תנא דמוחל משקה הוא.** קס"ד דאין מקוה נפסל אלא על ידי משקה ואפילו בשינוי מראה: **בתחילה.** בתחילת טעינתן של זיתים: **מעקול בית הבד.** לאחר שנסחט שמנו או לפני סחיטתו: **מאי ביניייהו.** מתרוייהו מודו דמוחל היולא בתחילה טהור והיולא מעקל בית הבד טמא בחיה מוחל נחלקו דלמר הוי משקה וטמא ולמר לא הוי משקה וטהור: **דאתי בחר איצצתא.** לאחר שהתחילו להתחמם ודחקו זה את זה ונשתהה הכומר ימים: **רבא אמר.** קמייתא דקתני מוחל פוסל מקוה דבכי הכל הוא ומשום דהוי כו': **נחוץ הקדרה.** של תבשיל לתקנו דמוכחת מילתא דלאו למשקה בעי ליה אלא לאוכל[ט] ואין זה דרך פריקתו והוי כמפרייך אוכל מאוכל: **אבל לא לתוך הקערה.** דזמנין דלמשקה קאי ואף על גב דבקערה לא שתי אינש לא מוכחא מילתא ואיכא איסור: **אלמא.** מדקאמר סוחט לתוך הקדרה קסבר כו': **הכא נמי.** אם הזב בשבת דבר במשא והרי היסט הקילוח ולא קמפליג בין לתוך הקדרה בין לתוך הכוס: **ואי אמרת אוכל הוא.** הא אין אוכל מקבל טומאה אלא בהכשר והאי במאי איתכשר: **כדאמר רבי יוחנן.** במסכת כליתות גבי האשה שנטף חלב מדדיה: **בטיפה המלוכלכת על פי הדד.** טיפה לאשורה מלכלכת בה פי הדד בדעת ונוחה ליחלב והכיא הוי משקה כסתם חלב דלא לאוכל בעי ליה: **טמא מת שסחט זיתים וענבים**

כגילה

כדגרסינן בפרק המפקיד. **אמר** ר' יהודה אמר שמואל סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה. אמר רב חסדא מדברי רבינו נלמד חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה, אלמא קא סבר משקה הבא לאוכל אוכל הוא. אוהביה רמי [בר חמא] זב שחלב עז, החלב טמא, כלומר טימאו הזב בנגיעתו. ואם תאמר אוכל הוא במאי אתכשר. ופרקינן כר' יוחנן דאמר איתכשר בטפה המלוכלכת על פי הדד שנפסלה מאוכל והיא מכשרת כמשקה. **ואותיב** רבינא טמא מת שסחט זיתים וכו'. ופריק בסוחט לתוך הקערה שהוא דראי משקה. ומפני מה לא פירק פירוק זה לגבי חולב עז, חדא מתרי תלתא טעמי קאמר.

ח א מיי' פ"ה מהלכות כלאים הל"י עוש"ע יו"ד סימן רלז סעיף יד:
ט ב מיי' פ"ז מהלכות מקוואות הלכה ח סמג עשין רמח:
י ג מיי' שם והלכה ט סמג שם עוש"ע יו"ד סימן רל סעיף כה:
יא ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הלכה יג ופי"ז הלכה ו:
יב ה מיי' פ"ח מהלכות שבת הל"י סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שה סעיף ד:
יג ו ז מיי' שם וסמג שם טור שו"ע או"ח סימן תקה:
יד ח ט מיי' פ"ט מהל' טומאת אוכלין הל"ג:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה לתוך הקדירה ואין זה דרך פריקתו. עיין לעיל דף עג ע"א תוספות ד"ה מפקיר:

מוסף רש"י

ר"א אומר קדש. דכה"ג אשמען דמסמא כלאים דמאכל בהמה הוי כלאים בכרם משום לא תזרע כרמך כלאים, ואפילו מקיים ליקח, דלדקשינן במס"ק (ב:) כלאים שדך לא (דשב"ם ב"ב קנו:). שכן בערביא. ורבנן בתר רוחא דעלמא אזלי שאינן מקיימין אדום לגמליהן (שם). מעיקול בית הבד. עשוין ממין קופה מקורנת במגדלים ואתרי אמינא הזיתים נותן הנפש לאותו עקול ומניח עליו קופה ומכניסו להוציא המשקה הנשאר (ע"ז עה:). בטיפה המלוכלכת על פי הדד. טיפה שפי הדד מלוכלך בה, דהסיא ולאי מכשר לאחר אתנב היולא דרך שם, דהא לא קיימא לאחר לאכילה תיוקי (בכורות יג:).

מוסף תוספות

א. דעדיפא. מוס' הל"ש. ב. [דהתם] משמע דעל אחרא נמי אמר בטלה דעתן וכו'. מוס' לעיל נב: ד"ה ואמ"ל. ג. [ו]אם היה להם רוב גמלים הוו נמי מקיימי, אבל בית מנשיא דחד גברא בטלה דעתו אע"ג דלכל העולם אם היה להם רמונים הרבה היו סוחטין. מוס' לעיל נב: ד"ה ואמ"ל. ד. דסחיט להו. רשב"ם. ה. והיכי שרי להו תנא דבריתא. רשב"ם. ו. אבל לא להוציא מהן משקה. רשב"ם. ז. [ו]אפי' תמצא לומר דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי, מ"מ. רשב"ם. ח. והיינו דקאמר 'מדברי רבנו נלמוד', כלומר דמהאי טעמא דשרית אשכול בשבת משום דמצי אכיל לי', עז ביו"ש נמי מצי אכיל לי'. תוס' הל"ש.

רב נסים גאון

פרק עשרים ושנים חבית שנשברה

רבא אמר משום דהוה דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה וכל דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה פוסל את המקוה בשינוי מראה. עיקר דיליה בתורה כתנים מקוה מים לא מקוה כל המשקין כולן, פרט לשנפל בתוכו מי כבשין ומי צבעין ושינו את מראיו. ובתוספתא טבול יום (פרק א) חומר במשקין שאין להן טהרה הגוף ואין להן טהרה משומאתן ואינן טהורין בגוף ופוסלין את המקוה בשינוי מראה מה שאין כן במים. **כדאמר ר' יוחנן בטיפה על פי הדד.** משכחת לה בס"ס כריתות בפרק אמרו לו אכלת חלב (דף יג) ולרבא מקום חלב מעין הוא ולא צריך הכשר והתנן האשה [שנפל] (ש)חלב מדדיה ונפל לאויר תנור, תנור טמא. וקשיא לן במאי איתכשר ואמר ר' יוחנן בטיפה מלוכלכת ע"פ הדד.

א) [לעיל נב. ושם נסמן], **ב)** כלאים פ"ה מ"ט כ"ג קנ:, **ג)** [נ"ל אלעזר], **ד)** מקואות פ"ז מ"ד, **ה)** תוס' דטהרות פרק ו', **ו)** [מ"ל תוס' עב: ד"ה מפרק וכו'], **ז)** טהרות פ"ג מ"ג, **ח)** כריתות יג. פסחים נב:, **ט)** טהרות פ"ג מ"ג, **י)** נס"ל נוסף: רימונים,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כרב חסדא וכו' ואפילו למתקן הואיל דשל בית וכו': **(ב)** **בא"ד** למיתא להכי דאין מדס:

לעזי רש"י

פרונ"ש [פרוני"ש]. שזיפים.
קויידונ"ץ [קודרינ"ץ]. חבושים (פירות).
קורמ"ש [קורמי"ש]. פירות חזורר.
קרדונ"ש [ירדונ"ש]. פירות של קרדה.

רבינו חננאל

בפגעים, יש מי שאומר ספרגיל, ובפרישין ובעוזרדין אבל לא ברמונים. ואוקימנא אפילו תימא רבנן כיון דלא בני סחיטה נינהו אפילו לכתחילה. ושל בית מנשיא היו סוחטין בחול ברמונים ועושין ממנו יין של רמונים, כלומר שהרמונים בני סחיטה נינהו כזיתים וענבים ואסור לסוחטן בשבת. אמר רב נחמן הלכה כשל בית מנשיא בן מנחם. ואמרינן וכי מנשיא תנא הוא. ואוקימנא האי תנא דאמר סוחטין בפגעין ובפרישין ובעוזרדין אבל לא ברמונים, (ו)סבר לה כמנשיא בן מנחם שסוחט בחול ברמונים להוציא מהן מים (וכן) [והן] כמו זיתים וענבים, וקיי"ל כוותיה. ואקשינן וכי מנשיא הוה רובא לעלמא. ומהדרינן אין, כי הא דתנן המקיים קוצים בכרם (כו', ואוקימנא אע"פ שאין דרך בני אדם לקיים קוצים בכרם, כיון שבערביא מקיימין קודש, הכא נמי אע"פ שאין דרך בני אדם לסחוט רמונים בחול, כיון שסוחטין של בית מנשיא בחול, בשבת אסור לסחוט. ודחינן ערביא מקום בני אדם רבים, ומנשיא אדם אחד הוא ובטלה דעתו אצל [כל] אדם. ואתינן לטעמא אחריתי, אלא האי תנא כטעמיה דרב חסדא דאמר תרדין שסחטן ונתנן למקוה פסלו המקוה בשנוי מראה. [אע"ג דתרדין לאו בני סחיטה נינהו, כיון שסחטן אחשבינהו והוו להו משקה הכא נמי לגבי רמונים אחשבינהו והוו להו משקה. רב פפא אמר לאו היינו טעמא אלא כל דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחילה כגון תרדין וכדומה להן פוסלין המקוה בשנוי מראה]. וכיון שהוכרנו פסילות המקוה אמרינן, חנן התם [נפל] לתוכו יין ומוהל כו', פ' מוהל, מים היוצאים מעוקל בית הבד, עת שטוענן את קודרת בית הבד על הזיתים הטחונין, והוא מי הזיתים, ויש בהן נחבוטי שמן. **איצצא,** דוחק

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כביצה מכוונת טהור. פי' בקונטרס שאע"פ שהאוכל טמא אינו טמא את המשקה שאין אוכל מטמא בפחות מכביצה והאי טעמא נמי ניחא אלא למ"ד בפרק כל שעה (פסחים דף נג.) ומשקים מיפקד פקידי אבל למ"ד התם מיבעי בגיעי טמאים המשקין מאליהן היין שגבר באוכל [1] [ומשני התם דבמתני' מיירי בענבים שלא הוכשרו לאיתמא מתכשרי לי סחיטו להו וכי סחיטו להו בציר שעוריה והשתא לפי' רש"י[א] מה בכך] מיד כשיגיעה הטיפה לאשונה[ב] (ה) נעמעמ[ג] האוכל ואוכל מקבל טומאה בכל שהוא[ד] ומה שהקשה ר"ת לפירוש פי' לעיל בדיש המגיע (דף נא.): **דב"ע** משקה **הבא לאוכל לאו אוכל הוא.** נא מצינו למימר דכ"ע אוכל הוא (ו) מ"כה מ"ט דמ"ד הוכשר: **אם הגיעו זיתיו למסוק כו'.** מה שקשה ליה לרב נחמן דמפרש בפ"ק (דף ח.) דגזרו לגזור בטהרה משום דפעמים שאדם הולך כו'. שם פירשתי (בד"ה גחרני):

כבשים שסחטן לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור. רב לטעמיה דאמר לקמן דבר תורה אינו חייב אלא על דריסת זיתים וענבים[ז] ולפירוש הקונטרס לפי' משום דאמר המשקה מעלמא קשה לרבי אמאי גזרו להדוקי אורלא אפומא דשיעא בשלהי תולין (לעיל דף קמא.) שמא יסמוכו[ח] אם אפילו סחיטו ליכא איסור דאורייתא מיהו י"ל דהתם רבא דקאמר לה וס"ל כר' יוחנן דמחייב מטעמא[ט]: **ורבי יוחנן אמר אחד כבשין ואחד שלקות לגופן מותר למימיהן חייב חטאת.** ובלא לגירו נמי הוה מחייב ר' יוחנן מטעמא לתוך הקערה דגב לגירו מדמיגן לשלקות בכולה שמעתיה דפריך מדשמואל דשלקות אהניא דגב לגירו ופי' ר"מ דהלכה כר' יוחנן דקיי"ל כווותיה לגבי רב ושמואל ושמעינן ממילתא דר"י שאסור לסמוך כבשים ושלקות לגמימיהן ואם סחטו מייב חטאת ולא הפריש בסחיטה[ט] בין קדירה לקערה אלא הכל אסור[י] מתוך אלו דברים מתברר שאין הלכה לא כשמואל ולא כרב שאמרו סוחט אדם אסור לתוך הקערה בשבת אמרו, ואי לגבי עניני ראו ולא זר[כ] (כלו כליותי בחקי וגו') מפומיה דר' ירמיה שמיע לי ור' ירמיה מר' זירא ור' זירא מרב חייא בר אשי ורב חייא בר אשי מרב: גופא כבשים שסחטן אמר רב לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור ושלקות בין לגופן בין למימיהן מותר ושמואל אמר אחד זה ואחד זה לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור רבי יוחנן אמר אחד כבשים ואחד שלקות לגופן מותר למימיהן חייב חטאת מיתיבי סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצ"ש וזיתים וענבים לא יסחוט ואם סחט חייב חטאת קשיא לרב קשיא לשמואל קשיא לר' יוחנן רב מתרץ לטעמיה שמואל מתרץ לטעמיה ר' יוחנן מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצ"ש בד"א לגופן אבל למימיהן פטור אבל אסור ושלקות בין לגופן בין למימיהן מותר וזיתים וענבים לא יסחוטו ואם סחטן חייב חטאת שמואל מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת הוא הדין לשלקות בד"א לגופן אבל למימיהן פטור אבל אסור וזיתים וענבים לא יסחוט ואם סחט חייב חטאת קשיא לרב קשיא לשמואל לר' יוחנן מתרץ לטעמיה שמואל מתרץ לטעמיה ר' יוחנן מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצ"ש אחד כבשים ואחד שלקות בד"א לגופן אבל למימיהן לא יסחוטו ואם סחט נעשה כמי שסחט זיתים וענבים וחייב חטאת אמר רב חייא בר אשי אמר רב ידבר תורה אינו חייב אלא על דריסת זיתים וענבים בלבד וכן תני דבי מנשה דבר תורה אינו חייב אלא על דריסת זיתים וענבים בלבד [ה]ואין עד מפי עד כשר אלא

כביצה מכוונת טהור. משנה היא במסכת טהרות[ד] ומפרש בה בהדיא **וכלבד שלא יגע במשקה שאינו נוגע אלא באוכל וכיון דכביצה מכוונת הוא לכי סחיטו טיפה קמייתא חסר ליה מכביצה ואין האוכל אע"פ שהוא טמא מטמא המשקה שאין אוכל מטמא אחרים בפחות מכביצה אבל אם היה נוגע במשקה אינמי ליה משקה מטיפה לאשונה שהמשקה מקבל טומאה בכל שהוא וה"נ תני בה בהדיא יותר מכביצה טמא שיגיע אילא טיפה לאשונה נטמאה בכביצה. וטמא מת דווקא נקט שאינו מטמא בהיסט וה"ה לטמא שרץ וכל טמאי מגע וטמא מת לרבותא נקט דהוי אב הטומאה משום דקתני טיפת אבל זב שסחטו זיתים וענבים אפי' גרגיר יחידי טמא שיגיע אילא טיפה לאשונה נטמא המשקה במגע הזב: **ולי אמרת כו'.** דקס"ד אפי' סחטו לתוך הקדירה: **לאגלי.** משקה הבא לאוכל אוכל הוא או משקה הוא: **המחליף בענבים.** נתמוה המחליף פני כברותיו בענבים שסחטו המשקה על הכבר: **הוכשר.** האוכל ד) הענבים הוכשרו: **הבא.** לגורך אוכל כגון שסחטן לשם הפת: ה"ג **דל"ע משקה הבא לאוכל לאו אוכל הוא.** אלא משקה הוא והיינו טעמא דמ"ד לא הוכשר שמתחילה נסחטו לדעתא לאזיל ליאיבוד שהאור שאכנו ושורפו: **המפנע בזיתים.** בלגי"ר כדי שיהיו רכין: **הוכשר.** דניחא ליה במשהא דטייף עלייהו שמתוך כך הם מרכים טעם: **לפופן במגל.** שמתוך שהן קשין אין המגל נדבק בהן ומפנעם לרككן מבחוץ מעט: **לא הוכשר.** דלא מכוין למשקה דילהו לזיעקר: **לידע אם הגיעו זיתיו למסוק.** צריך הוא לראות אם שומנו נוח ללחת מיהו המשקה אזיל ליאיבוד: **כני מגלי.** דמפנע ולאי במשקה הטומד ליאיבוד אפילו כדאמרי' אבל תנאי דמתליף לאו בעומד ליאיבוד אפילו דלאו ליאיבוד אזל שהרי ללחלח האוכל נתנו והרי מלחלחו אלא במשקה העומד ללחלחו לאוכל קא מיפלגי דא"ל משקה הבא לאוכל משקה הוא ס"מ היכא דקא צריף ליה מ"ג שער ביה ריפתא דתורת משקה עביד אבל ללחלחו אפילו: **ודג לגירו.** סחיטת דג לרוטיא גירו ולאו משקה הוא אלא אוכלין: **בכשין.** ירק מי כבוש ביין ומומץ: **לגופו.** אם לאכול הכבשים סוחטן ממשקה הצף עליהן והנבלע בהן מותר לכתחילה דלא מפרק הוא הואיל ולאו למשקה הוא צריך: **פטור.** שאין זה מפרק שאין המשקה הזה יוצא מן הכבשים אלא גדל בתוכן אבל אסור אטו זיתים וענבים: **שלקות.** אפילו למימיהן לאו משקה מינהו אלא אוכל: **למימיהן פטור אבל אסור.** והא שלקות דומיא דדג לגירו הוא ולא שרי ליה שמואל לכתחילה: **עיני ראו ולא זר.** הא דבעינא למימר לך דמשמיה דרב אימתר: **סוחטין בכשין.** ולא מפליג בין לגופן בין למימיהן ושרי לכתחילה וקשיא לכולהו דליכא הא דשרי כבשין למימיהן לכתחילה: **דבר תורה.** כלומר אסרה תורה מלאכה ולריכתם זיתים וענבים הוא דהוא מלאכה אבל שאר דריכות לאו אורתייהו הכהי ולאו מלאכה מינהו:

לעדות

אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה. וכך פירושו, כל דבר הנסחט בקדירה הוא אוכל ומותר, ולתוך הקערה משקה הוא ואסור, זולתי הדג שאפילו סחיטתו בקערה שרי. והא דאיתמר כבשים שסחטן אמר רב לגופן מותר וכו', דברים פשוטין הן ואין צריכין לפנים אלא לפני לפנים. אמנם צריכין אנו לברר כמי ההלכה לפיכך אנו מזכירין דברי כולן. **גופא** כבשים שסחטן, כגון ירקות וראשי לפתות וכרוב וכל הדומה להן, אמר רב לגופן מותר כלומר סחטן להסיר ממימיהן ולאכלן מותר, אבל אם כוונתו למימיהן והוא צירן, פטור אבל אסור. ושלקות, כגון ירקות וכדומה להן [ש]שלקן מקודם השבת ונשארו מימיהן בהן. וכן דגים מלוחין, בין לגופן בין למימיהן מותר. ושמואל אמר אחד כבשים ואחד שלקות, לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור. ור' יוחנן אמר אחד כבשים ואחד שלקות, לגופן מותר למימיהן חייב חטאת. **סוחטין בכשין לצורך השבת אבל לא למוצ"ש, זיתים וענבים לא יסחוט ואם סחט חייב חטאת, קשיא לרב וקשיא לשמואל וקשיא לר' יוחנן.** וכל אחד מהם מתרץ מתניתא דא לטעמיה ודבריהן פשוטין הן. אבל

מסורת הש"ס

ה) משנה פ"ט מ"ח, ב) פ"ט ל"ב, ג) יבמות פז: ודף קכב. בכורות לו. מו:, ד) [פ"ג מ"ג], ה) פ"ל והמנגנים ומחיי בפת שעלים נמי פירות ועבביו הוכשר, ו) רש"ל ותי' מהרש"ל.

תורה אור השלם

I אֲשֶׁר אֲנִי אַחֲזֶה לִּי וְעֵינַי רָאוּ וְלֹא זָר כָּלוּ כִלְיָתַי בְּחֵקִי: איוב יט כז

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה כביצה וכו' הטיפה לאשון' הוכשר האוכל ואוכל וכו' כרים המגיע. נ"ב דף נא בד"ה אי לענין ע"ש: (ו) ד"ה דב"ע וכו' דא"כ מ"ט: (ז) ד"ה וכ' יוחנן וכו' אמרי שמא כבשים ובשלקות למימיהן:

גליון הש"ס

גמ' שלקות לגופן מותר למימיהן. עי' לעיל דף עג ע"ב תוס' ד"ה וגרוף ע"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ' משקה הבא לאוכל לאו אוכל הוא. נ"ב גיסקא הגאונים אוכל הוא. עי' רשב"ץ וכ"כ הרי"ף ע"ש:

מוסף תוספות

א. דפירש דכל שהוא מקבל טומאה מן התורה. תוס' שפחים נג: ד"ה נממא. ב. מתכשרי. ומיד. תוס' שפחים נג: ד"ה נממא. ג. כל הנשאר. תוס' שפחים נג: ד"ה נממא. ד. [ו]משקין מיבלע בליעי. תוס' שפחים נג: ד"ה נממא. ה. מה לי אם הולך לאיבוד או שאינו הולך לאיבוד הוא, מ"מ כיון שבא לאוכל הרי הוא כאוכל ואינו מכשיר. ריטב"ש. ו. משום דרובן למשקין והלכך כשסחטן ה"ל כדריכת זתים וענבים. רשב"ש. ז. ומדחייש' דלמא אתי משמע דאי אתי לידי סחיטה הו"ל מלאכה דאוריתא ואע"פ שאין המשקה מגופה. מי' סי"ן. ח. בכבשים. תוס' הנ"ש. ט. למימיהן. ר"ש. י. דהא [ב]סחיטת זיתים וענבים בין לקדרה בין לקערה למימיהן הוא צריך וא"ר יוחנן שהסוחט כבשים ושלקות למימיהן כסוחט זיתים וענבים וחייב חטאת. ר"ש. יא. [ד]על כרחין דוקא לתוך הקערה איירי. תוס' הנ"ש. יב. ובהא איירי נמי ר' יוחנן. תוס' הנ"ש.

רבינו חננאל

א"ר ירמיה בתנאי, המחלק בענבים לא הוכשר, פי' מחלק, משפשף פענמים שמתמצה בהן משקין ומחליקן בו, ולפיכך אמר ר' יהודה הוכשר שכך משקה גמור הוא, ות"ק אמר משקה הבא לאוכל הוא וכאוכל הוא חשוב ואינו מכשיר. ובא רב הונא ופירש כי התנאין החולקין (במחלק) במחליק בענבים, פליגי במשקה העומד לצחצחו, ואילו החולקין במפצע זיתים בדרים מסואבות, פליגי במשקה העומד לאיבוד. א"ר דידא א"ר חייא בר אשי אמר רב סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה. וזש שמעמיד דברי (רבינו) רב ושמואל ביו"ט, מדדייק רב חסדא דברי שמואל ואמר מדברי רבינו נלמד חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה כדי לקיים דבריהם להיות הלכה. ואין דבריהם נכונים שאפילו ביו"ט כל אילו אסורין. ולינק בפיו מן הבהמה ביו"ט אסור וכ"ש לחולב, כדגרסינן בסוף פרק חרש [שנשא] פקחת אבא שאול אומר נוהגין היינו שינוקין מן בהמה שהורה ביו"ט. ואקשינן עליה היכי דמי אי דאיכא סכנה אפילו בשבת שרי, אי דליכא סכנה אפילו ביו"ט אסור. ומפרקינן לא צריכא דאית בה צערא (וסברא) (וסבר) מפרק כלאחר יד הוא, שבת דאיסור סקילה הוא גזור רבנן, יום טוב דאיסור לאו לא גזור רבנן. הנה אפילו לינק ביו"ט לא התירו אלא מקום שיש צער, כ"ש לחלוב במקום שאין צער שודאי אסור. ואין לנו להדורי אפיריכי ולאפוקי שמעתא מדוכתא, אלא ודאי זה שאומר סוחט אדם לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה בשבת אמרו, ושאמר רב חסדא ביו"ט הוא, ואין הלכה כמותם לא בשבת ולא ביו"ט, וכך קיבלנו מרבותינו. **והא דתנא דבי מנשה דבר תורה אינו חייב אלא על דריסת זיתים וענבים**

עין משפט נר מצוה

טו א מתי' פי"ל מהלכות טומאת אוכלין פי"ד:
טז ב טוש"ע מ"ח סימן סב סעיף ח:
יז ג מתי' פ"ח מהלכות שבת הל"י ופכ"ח הל' יג סמג לאחין סה טוש"ע מ"ח סס סעיף ז:
יח ד מתי' פ"ח סס הל"י ופכ"ח הלכה יב:
יט ה מתי' פי"ב מהלכות גירושין הלט"ו סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן יז סעיף ג:

לעזי רש"י

בליצייר"ר. לפצוע.

מוסף רש"י

טמא מת שסחט זיתים וענבים כביצה מכוונת טהורה. וכדמסיק מילתא דמסכת טהרות ונבלבד שלא יגע במשקה, וכגון שדרכן בפטוטי כלי עץ שאין טומאתן שאין כאן מטמא משקה אלא הזזון שנגע בהן הטומאה קודם לכן בזיתים, שהוא לא מזהר אלא משיפלו משקה וכשהמשקין נוגעין בזגין כבר חסר שיעור כביצה, ויותר מכביצה כל דהו קמני התם בהדיא טמא שכיון שיצא עליה טיפה לאשונה נטמאת הטיפה כביצה, שעדיין היה באוכל כביצה, אע"ג דאין משקה הנבלע באוכל מקבל טומאה עמו משלים שם הוא שיעורו, דלהוותה תנן התם טובא ובמנחות (נד:) נמי מייתי לה בגמרא כביצה אוכלין שהגיעו במחה ומתמעטו עד שהגיעו וכן בזית אלא ופיגול ונותר, חזר והגיעו בגמרים ותפחו שתאין ומיירין עליהן משום פיגול ונותר וחלב, ואע"ג דגמרים הנבלעין בתוכו לאו אלא מינהו, דלי סמיט להו ומני מייתיה בזית פעור, אפילו הכי כל כמה דבנוה מינהו אבלמי לגיעוריה, ומתמ מת דוקא נקט שאינו מטמא בהיסט, והוא הדין לטמא שרץ וכל טומאת מגע, ורשא דטלוה נקט, אבל זב שמטמא בהיסט שסחט אפילו בגרגיר יחידי תנן התם דטמטמא אפילו בפטוטי כלי עץ, דכיון דיצאת טיפה לאשונה ונעבל הקנ והגביהו נטמאו משקין שעל הקנ בטמא, דמשקה מקבל טומאה בכל שהו, וכשאוד ונתנו לתוכו נתערב עמו בטיהר והכל טמא (פסחים לג:).

רב נסים גאון

ואין עד מפי עד כשר

רבינו חננאל (המשך)

אנחנו כותבין תירוץ טעמא דר' יוחנן דהילכתא כוותיה, דקיי"ל כל היכא דפליגי רב ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, ולפיכך מדקדקינן בדבריו להעמיד הלכה על בוריה. ר' יוחנן מתרץ לטעמיה סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת. אבל לא למוצ"ש, ואחד כבשים ואחד שלקות לגופן, אבל למימיהן לא יסחוטו, ואם סחט נעשה כמי שסחט זיתים וענבים וחייב חטאת. ולא הפריש בסחיטתן למימיהן בין קדירה לקערה אלא הכל אסור, דהא סחיטת זיתים וענבים בין לקדירה ובין לקערה למימיהן הוא צריך, וא"ר יוחנן שהסוחט כבשים ושלקות למימיהן, כסוחט זיתים וענבים וחייב חטאת. ומתוך אילו הדברים מתברר שאין הלכה לא כשמואל ולא כרב שאומרים סוחט

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נעדוה אשה. לומר לאשה מת בעליך דאקילו בה רבנן משום עיגונא וכל המקדש אדעתא דרבנן (ו) מקדש (מ) ואפקועי רבנן לקדושין מיניה: **נעדוה כבור.** בכור ביד כהן כשנתנו ישראל לו שלא ומירא לו בו מוס ק"ל בבכורות (דף לה.) נתשבו כהנים להטיל מוס בבכור ואין נאמן לומר מוס זה נפל בו מאיליו ולריך להביא עדים ומתריגן התם [ע"כ] דאשה כשרה לעדות זו: **אימא נעדוה שהאשה כשרה לה.** והאי נמי כשרה לה: **גברא יפירא.** ר"ש דמתני' ר"א תנן בה: **אמר לאשמעינן.** בתמיה כלומר מה בא ללמדנו אם לא זאת: **מתני' כל שנא בחמין.** כלומר שנתבשל: **שורין אותו בחמין.** כדי שיהא נמוח: **וכל שלא בא בחמין.** כגון בשר יבש שאוכלין אותו מי ע"י הדחק: **מדיחין אותו.** ולא אמרי' זהו ביטוליה. אבל לא שורין: **חוץ מן המליח ישן.** דג מליח של שנה שעברה: **וקוליים האיספנין.** שם דג שאוכלין אותו מחמת מלחו ע"י הדחה בחמין. והנך אפילו הדחה נמי לא שזהו גמר מלאכתן והוי בשול: **גמ' רגון מאי.** הוי בא בחמין שחוזרין ושורין אותו בחמין: **תרגגולתיה דר' אבא.** מבשלה ושורה אותה ימים רבים בחמין למחות מאליה ואוכלה לרפואה: **בר פלגא עדפי.** כן ג' שנים: **אתנוסי.** הייתי נאנס לקניה ממחת מיאוס: **רייק.** רוקק מכומתא דבבגלאי כשזוכרו שהיה מאוס בעיניו: **אמר רב יוסף לו.** קשה היה בעיניו שנתאסרן בני בבל על בני ארץ ישראל אמר אבא אפילו אבא שהיה אוכלים: **ועוד.** כותח היינו מאוס כל כך בעיני שאר בני מערבא: **דהא אמר רב גוא לו.** ואפילו מיניה אותו כותח: **בריחי.** חולים: **הדיח.** קוליים מאי: **חייב חטאת.** דהוי בישול: **מפני מה עופות שבבבל שמנים.** משל א"ר: **נלך.** לכה לך אלא שקילר לשון: **למדבר עזה.** והיא מא"י: **מועדים שבבבל שמחים.** רגילים לשמוח במועדים יותר מא"י: **מפני שהם עניים.** וכל השנה אין להם שמחה במאכל ומשתה ואין להם מרגוע ממלאכה לפיכך במועדים כל שמחתם: **מצויינין.** מציינין עצמן בלבושים נאים: **מקושטין.** מקושטין: **שאינן בני פורס.** כל כך לכבדם בבני ארץ ישראל מחמת תורתם מכבדים אותם מחמת לבושיהן שבגדיהן חשובים: **דרדקי.** בחורים שלא הגיעו לסברא: **מפני שלא גנו.** העופות כמו אותן של א"י כדאמרינן לקמן: **שאינן מואס מנעוריו וגו'.** סיפיה דקרא על כן עמד טעמו בו אלמא הגורלין מפיגין טעמן ושמנן: **נ"ב שנה.** משגנו בימי לדקיה בחרבות ירושלים עד שנפקדנו בימי כורש ואז עלו מהם לייסד את הבית י"ח שנים קודם גמר הבנין שהיה לסוף ע' שנה בשנת שתים לדריוש כדאמרי' במגילה (דף יא.): **וחולן חזרו.** הבהמות ועופות ולא הדגים חוץ מן קוליים האספנין וכולן חזרו דהא עד בהמה כתיב ומכלל דמיבלע ואילך הדור חוץ מקוליים דלמפרש: **הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם.** מדרגות שבבבל מחזירין מים הנשפכים בהן לעין עיטם שהוא מקום גבוה שבא"י [זבחים נד.]: שאותו מעיין מבניא מים לבית מדינת כה"ג ביום"כ דמתוקן בחומת עזרה על גבי שער המים כדאמרינן בסדר יומא (דף לא.) עין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמות והילך מחזירין שיש בפתח סילונות וסולמות למעה מן הקרקע (כיס) ולכך אותן סולמות מחזירין המים לא"י ומחזירין ומובעין בתעייות והדגים חוזרו לכך אותן סולמות שנוחים להעלותן יותר מדרך פתח עצמו: **והא'.** קוליים האספנין: **כיון דלא שריר שדריה.** אין קשה שדרה שלו: **לטבריה.** אין לבטיל עליהם עול ולא שמתבוונין לבטלן משמתת הרגל אבל הקללה גרמה לכך: **קומטון.** חיל המלך: ליפורי וטבריא מא"י: **שאינן במקומם.** שמא"י גנו לשם והגולה למקום נכרי מלייגן עצמו במלבושים שיהא משוב: **בשמא שמא'.** בעיני אינו לריך להתכבד אלא בשמי שאני ניכר בו: **בלא מתא.** במקום שאינה עירי: **פוקאי.** כבודי תלוי בשמלתי. שמלתו מתרגמינן מותביה (שמות כב): **ליתן.** לשמין: **הנאים.** אותן של יעקב שיבאו לבבל ישרשו ויעשו ליתן ופרחים לתורה. וסיימתא אמיא לר' יוחנן דטעמא דמצויינין לאו לפי שאינן בני מורה כדרבי אבא שאינן במקומן: כשבא

בהמה בגימטריא. אסמכתא בעלמא היא דנ"ב נפקא לן בגלאו גימטריא כדפי' בקונטרס שוכר

אלא לעדות אשה בלבד [ו] איבעיא להו עד מפי עד לעדות בכור מהו רב אמי אסיר ורב אסי שרי א"ל רב אמי לרב אסי והא תנא דבי מנשיא אין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד אימא לעדות שהאשה כשרה לה בלבד רב יימר אכשר עד מפי עד לבכור קרי עליה מרימר יימר שרי בוכרא [ח]והלכתא עד מפי עד כשר לבכור: חלות דבש: כי אתא רב הושעיא מנהרדעא [ט]אתא ואייתי מתניתא ביריה זיתים וענבים שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורין [י]ור"א ור"ש מתירין אמר רב יוסף גברא יתירא אתא לאשמעינן א"ל אביי טובא קמ"ל דאי ממתניתין הוה אמינא התם הוא דמעיקרא אוכלא ולבסוף אוכלא אבל הכא דמעיקרא אוכלא ולבסוף משקה אימא לא קמ"ל: **מתני'** [כ]כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מערב שבת מדיחין אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן [ד](דגים מלוחין קטנים) [ה]וקוליים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: **גמ'** כגון מאי אמר רב ספרא כגון תרנגולתא דר' אבא ואמר רב ספרא זימנא חדא איקלעית להתם ואוכלן מיניה ואי לא רבי אבא דאשקיין חמרא בר תלתא טרפי איתנסי רבי יוחנן רייק מכותח דבבלאי אמר רב יוסף ולירוק אנן מתרנגולתא דרבי אבא ועוד אמר רב גוא זימנא חדא איקלעית להתם ועבדית כותח דבבלאי שאילו מיניה [ו]כל בריחי מערבא: כל שלא בא בחמין וכו': הדיח מאי אמר רב יוסף הדיח חייב חטאת אמר מר בריה דרבינא אף אנן נמי תנינא חוץ ממליח ישן וקוליים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן שמע מינה יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן ויתיב רבי יוחנן וקא מנמנם אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אסי מפני מה עופות שבבבל שמנים א"ל כלך למדבר עזה ואראך שמנים מהן מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שהן עניים מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין לפי שאינן בני תורה מפני מה עובדי כוכבים מזוהמין מפני שאוכלין שקצי' ורמשי' [ז] איתער בהו רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם [1]אמור לחכמה אחותי את [מ]דאם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרהו ואם לאו לא תאמרהו אמרו ליה ולימא לן מר איזה מהן מפני מה עופות שבבבל שמנים מפני שלא גלו שנאמר [2]שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ובגולה לא הלך והכא מנלן דגלו דתניא [מ]רבי יהודה אומר נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר [3]על ההרים אשא בכי ונהי וגו' מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו בהמ"ה בגימטריא חמשין ותרתין הוו א"ר יעקב א"ר יוחנן כולן חזרו חוץ מקוליים האיספנין [נ]דאמר רב הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם והאי כיון דלא שריר שדריה לא מצי סליק מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב [4]והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתה וכל מועדה וכתיב [5]חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח [ס]מאי היו עלי לטורח א"ר אלעזר אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן א"ר יצחק אין לך כל רגל ורגל שלא באתה בולשת לציפורי ואמר רבי חנינא אין לך כל רגל ורגל שלא בא לטבריה אגמון וקמטון ובעל זמורה מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין לפי שאינן [פ] בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי [6]הבאים ישרש יעקב יצץ ופרח ישראל תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחים לתורה מפני מה עובדי כוכבים מזוהמין שלא עמדו על הר סיני שבשעה שבא

---

[1] מנה לשון לעז הוא שלטון: **קומטון.** חיל המלך: ליפורי וטבריא מא"י: **שאינן במקומם.** שמא"י גנו לשם והגולה למקום נכרי מלייגן עצמו במלבושים שיהא משוב: **בשמא שמא'.** בעיני אינו לריך להתכבד אלא בשמי שאני ניכר בו: **בלא מתא.** במקום שאינה עירי: **פוקאי.** כבודי תלוי בשמלתי. שמלתו מתרגמינן מותביה (שמות כב): **ליתן.** לשמין: **הנאים.** אותן של יעקב שיבאו לבבל ישרשו ויעשו ליתן ופרחים לתורה. וסיימתא אמיא לר' יוחנן דטעמא דמצויינין לאו לפי שאינן בני מורה כדרבי אבא שאינן במקומן: כשבא

א) מיי' פ"ב מהלכות כלכורות הלכה עו סמג עשין ריא טוש"ע יו"ד סימן שיד סעיף ה:

בא ב) מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה טז טור שו"ע או"ח סימן רנב סעיף ה וסי' שם סעיף ב:

בב ג) מיי' פכ"ב שם הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע יו"ד סימן שיח סעיף ד:

בג ד) מיי' פ"ב מהלכות מעהדרין הלכה ז סמג עשין מז טור שו"ע יו"ד סימן י סעיף ח:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לפי שאינן במקומן כל"ל ותיקנ נני נמתק:

מוסף רש"י

אלא לעדות אשה. שמת בעלה במדינת הים (בכורות לז.). **לעדות בכור.** להעיד שלא הטיל בו מום זה בכורה (שם). **לעדות שהאשה כשרה לה בלבד.** ובעדות בכור נמי אשה כשרה (שם). **יימר שרי בוכרא.** יימר המתיר בכורות, לשון גנאי (שם). **כל שבא בחמין.** כל מליח שבא בחמין מע"ש, מוחרין ושורין אותו בחמין בשבת, ואין בו משום תיקון שהרי נתקן ככר (לעיל לח.). **מדיחין.** שאין זה גמר מלאכתו, אבל לא שורין (שם). **וקוליים האיספנין.** דג שקורין טוניגא (שם). **נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה.** נ"ב שנה היה מחרבות ירושלים בגלות לדקיהו עד פקידת כורש שעלו לגנות הבית, שהרי לעוף ע' שנה לגלות יחויקים היתה הפקידה, כמו שפירש במגילה (לא.) ר"ש שנה היה מכיבוש יחויקים עד חרבות ירושלים, דאמר מר גלו בשבע גלו בשמונה גלו בתשע שעה בשבע לניסוח יחויקים שהוא שמונה לגבוכדנלר, גלו לדקיהו וגלותו בחרבות ירושלים בשמונה עשר לניסוח יחויקים, שהוא תשע עשרה לגבוכדנלר, דאמר מר שנה לשמונה כיבש ניסה, שניה עלה וכיבש יחויקים (יומא נד.). **הני מדרי דבבל.** מקומות מדלין שבבבל (בכורות מד.). **מהדרי מיא לעין עיטם.** שנו ס"ע טובל ביום"כ כדאמרינן במס' יומא כא"ג (שם).

רב נסים גאון

אלא לעדות אשה בלבד. כשאמר כי מת בעלה התירוה בית דין לינשא ואע"פ (שהמועט) [שהמעיד] הענתיק דבר זה מזולתו, וכמו שביארנו דבר זה בפרק אשה שהלך בעלה וצרתה (דף קכב) והחזיקו להיות משיאין עד מפי עד וכו'. **עד מפי עד בבכור מחו.** עיקר דילה במסכת בכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה) תנינא ר' יהושע בן קפוסאי אומר בכור בי כהן צריך ב' מן השוק להעיד עליו, רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בנו ובתו. ואמרו הילכתא כרבן שמעון ודוקא בנו ובתו אבל אשתו לא מאי טעמא אשתו כגופר דמיא, ועוד אמרו איבעיא להו עד מפי עד מהו לעדות בכור, אמר ליה תני אלא לעדות אשה בלבד. כשאמר כי מת בעלה התירוה בית דין לינשא ואע"פ (שהמועט) [שהמעיד] הענתיק דבר זה מזולתו, וכמו שביארנו דבר זה בפרק אשה שהלך בעלה וצרתה (דף קכב) והחזיקו להיות משיאין עד מפי עד וכו'. **עד מפי עד בבכור מחו.** עיקר דילה במסכת בכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה) תנינא ר' יהושע בן קפוסאי אומר בכור בי כהן צריך ב' מן השוק להעיד עליו, רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בנו ובתו. ואמרו הילכתא כרבן שמעון ודוקא בנו ובתו אבל אשתו לא מאי טעמא אשתו כגופר דמיא, ועוד אמרו איבעיא

ממנה שורין אותה במים חמים ואוכלים אותה כאילו היא חמה. **סליק פרק חבית**

להו עד מפי עד מהו לעדות בכור, אמר ליה תני אלא לעדות אשה בלבד. וכבר נתברר לנו שבתו כשירה, והואיל ואשה כשירה לעדות בכור עד מפי עד נמי כשר לעדות בכור. וכן [נ]פסקה הלכה. וזה שאמרו בבכור בהמה, אבל בבכור אדם לא [ד]גרסינן בפרק "יוחסין" (דף עד) ג' נאמנין על הבכור חיה ואמו ואביו, חיה לאלתר אמו כל ז', אביו לעולם. **כגון תרנגלתיה דר' אבא.** כך פירשה אדונינו האי גאון ז"ל תרנגלת שמבשלין אותה ומוציאין אותה מהמרק וממלאין אותה בחבלין, וכשרוצה לאכול

ו) בכורות לו. ע"ש, **ז)** נעיל יט:, **ח)** נעיל נט., **ט)** ר"ש ל"ג, **י)** [דג שנמקומות האספניא] ושמו בלשון הקודש מיכונטא עדיון ערך אספנין], **יא)** [נעיל כא.], **יב)** נ"ב נח:, **יג)** [בהדרין ז:, **יד)** [ויומא נל.], **טו)** בכורות מד:, **טז)** [מגילה לא.:], **יז)** [ועי' שנות יעקב חלק ב' סימן קטז], **יח)** [ביצמות 5:], **יט)** [רש"ל מת"ז], **כ)** לשון קומטון כמו קומוס ולשון רומי הוא עי' רש"י סוטה יד. ד"ה בפטולת,

תורה אור השלם

1 אָמַר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ
וּמֹדָע לַבִּינָה תִקְרָא:
משלי ז ד

2 שַׁאֲנַן מוֹאָב מִנְּעוּרָיו
וְשָׁקֵט הוּא אֶל שְׁמָרָיו וְלֹא
הוּרַק מִכְּלִי אֶל כְּלִי וּבַגּוֹלָה
לֹא הָלָךְ עַל כֵּן עָמַד טַעְמוֹ
בּוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר:
ירמיהו מח יא

3 עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי
וָנְהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה
כִּי נִצְתּוּ מִבְּלִי אִישׁ עֹבֵר
וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֵה מֵעוֹף
הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נָדְדוּ
הָלָכוּ:
ירמיהו ט ט

4 וְהִשְׁבַּתִּי כָּל מְשׂוֹשָׂהּ
חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבָּתָהּ וְכָל
מוֹעֲדָהּ:
הושע ב י ג

5 חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם
שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לְטֹרַח
נִלְאֵיתִי נְשֹׂא:
ישעיהו א יד

6 הַבָּאִים יִשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב יָצִיץ
וּפָרַח יִשְׂרָאֵל וּמָלְאוּ פְנֵי
תֵבֵל תְּנוּבָה:
ישעיהו כז ו

רבינו חננאל

בלבד. לא קשיא הא דר' יוחנן. ט) ושאר פירות זולתי זיתים וענבים סלקא שמעתא כר' יהודה דאמר לאוכלין היוצא מהן מותר, למשקין היוצא מהן אסור. והא דתניא סותחין בפגנים ובפרישין ובעזודרין אבל לא ברמונים, דשל בית מנשיא בן מנחם היו סותחין ברמונים, אמר רב נחמן הלכה כשל בית מנשיא בן מנחם. וסלקא שמעתא דאסור לסחוט ברמונים בשבת. והא דתני אין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד, אוקימנא לעדות [נ"א: בעדות] שהאשה כשירה לה. והילכתא עד מפי עד כשר לבכור. פי', עד מפי עד נאמן להעיד על בכור בהמה טהורה, המום שיש בו אפילו [שזה נ"א: אגפ"ר] שראוי לבוא בידי אדם הוא, לא נפל בו מידי אדם. ובזו העדות החכם מתירו להאכל במומו, וכ"ש בעדות גדולה מזו. ומפורש כך בבכורות פרק כל פסולי המוקדשין, וסלקא שמעתא התם דהלכתא כרשב"ג דאמר אפילו בנו ובתו נאמנים. ויש מי שאומר כי עד מפי עד נאמן בבכור אדם, טעות הוא בידו. **חלות דבש שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורין דר' אלעזר מתיר.** כי אתא רב הושעיא מנהרדעא אתא ואייתי מתניתא בידיה, זיתים וענבים שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורים, ור' אלעזר ור"ש מתירין. והא מתניתא מסיימא נמי לר' יוחנן. **מתני' כל שבא בחמין מלפני השבת וכו'.** ומיבעיא לן כגון מאי, ואמר רב ספרא כגון תרנגלתיה דר' אבא שהיתה מלוחה ביותר וכשמבקשין לאוכלה שורין אותה במים חמין. אמר רב ספרא כגון זו התרנגולת אם הובאה בחמין מלפני השבת מותר לשרותה בחמין בשבת ולאוכלה, ואם לאו אסור לשרותה ומותר להדיחה. והמליח הישן וקוליים האיספנין אם לא הביאם בחמין מלפני השבת אפילו להדיחן בשבת אסור, ואם עבר והדיחן חייב חטאת שגמר מלאכה. פי' מכותא, מכותתא היא. ויש מי שאומר כותא כותתא היא. **בריחי במערבא,** חולים שבמערב.

ט) [נגמר דר"ל דמנא דני מנשה לא כי לאמעו רק שאר פירות אבל לא כבשים ולקוחת אך נשוו לריכה מיקון קנא. ועי' כריי"ף כאן].

כשבא נחש על חוה הטיל. כשנתן לה עצה לאכול מן העץ בא עליה לכתיב (בראשית ג) הנחש השיאני לשון נשואין: **גריס מאי.** שלא היו על הר סיני מהיכן פסקה זוהמת: **מזייהו הוו.** בסיני. וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו וטהרו ונתרפאו מכל מוס ופף עוריס ופסקים שהיו בישראל כדתניא בספרי:

ופליגא. הא דאמרן דלא פסקה זוהמת עד סיני: **מתני' שובר אדם חבית.** מליאה גרוגרות בסכין או בסייף לאכול ממנה גרוגרות דאין במקלקל שום איסור בשבת: **ונלבד שלא יפכוון לעשות כלי.** לנוקבה יפה בשתא נאה: **אין נוקבין מגופה.** הדבוקה (ג) בפה החבית לעשות נקב אלא נוטל את כולה אבל כי נקיב לה מתקן פתחא: **וחכמים מתירין.** דאין דרך פתח לחבית בכך: **ולא יקנבנה מליאה.** בגמרא מפרש לה: **שהוא ממרח.** ויש כאן משום ממרח: **בערב.** מדינה (ד): **מחטאת.** שמא מירח השעוה לדובקה בדופני הכלי סביב הנקב: **גמ' לא שנו.** דשובר החבית ומטלטל הסייף לכך: **אלא בדרוסות.** שהגרוגרות דרוסות בעיגול ומוחכין ממנו בקולדום או בסייף ואחילי דמטלטל סייף לחתוך גרוגרות תבר ביה נמי לחבית: **אבל מפורדות.** שא"ל לחתכן לא יטלטל סייף לשבור החבית (ה) דמתני' ר' נחמיה דאמר אין כלי ניטל אלא לתשמיש המיוחד לו כדמוקי לקמן: **ואינו חושש.** ואע"ג דיין לאו למתכיה קאי: **רבנן היא.** דפליגי אדר' נחמיה ואמרי כל הכלים ניטלים לצורך ושלא לצורך: **חופנות.** כלי של כפות תמרים ועוזין (ו) כמין סלים ונותנים לתוכן תמרים רעים להתבשל: **מפיר.** אם הכסוי קשור בחבל: **אבל לא מפקיע.** סותר שרשרות החבל בכלי: **ולא חוזר.** דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו וסכין אינו עשוי לכך: **למיכרו.** לתחוב פויינדור"א בלע"ז: **בגורטיא.** גרוסה לתוחבו בדופניה לנקוב: **נעין יפה.** להרחיב מולא היין בנקב גדול מדלא נקיב ליה כדרך הנוקבין נקב עגול ויפה: **הסם ודאי נעין יפה קמיכוון.** שמרחיב פיה למטה ממגופתה כדקתני מתיר את ראשה. שפת פיה: **לפתוחי מיפתח.** יטול מגופתה: **למעלה.** בראש המגופה הסם הוא דשרו רבנן דלאו אורחא למיעבד פתחא הסם אלא נוטל כל המגופה: **אבל מלדה.** זמיין דעבדי לה משום פתחא ואינו רואה לפותחה למעלה שלא יפול עפר או פסולת ביין: **היינו דקתני ולא יקנבנה מלדה.** המגופה קאי ודברי הכל: **מחלוקת מן הצד.** הסם הוא דקאסר רבי יהודה משום דאיכא דעבדי ליה פתחא: **אין נוקבין נקב חדש.** בכלי: **נקב ישן.** שנפתח כדי חוזר ופותח לאו כעושה פתח הוא שהרי עשוי ונומד וסתימתו לאו כלום: **אוסופי נמי קמתקן פתחא.** שמרחיבו ויש כאן משום גמר מלאכה: **הגלא.** סרחון שלא ימותו התרנגולין: **ואם בא להוסיף מוסיף.** ולא גזרינן דילמא אתי לאוסופי לגול של תרנגולין דלא מוסיף איניש עליה: משוס

[6] שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן עובדי כוכבי' שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי גרים מאי א"ל אע"ג דאינהו לא הוו מזלייהו הוו דכתיב [1]את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה וגו' ופליגא דר' אבא בר כהנא דא"ר אבא בר כהנא עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו אברהם הוליד את ישמעאל יצחק הוליד את עשו יעקב הוליד י"ב שבטים שלא היה בהן שום דופי: **מתני'** [2]**שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי** ואין נוקבין מגופה של חבית דברי ר' יהודה [3]וחכמים [4]מתירין ולא יקבנה מצדה ואם [5]היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח אמר ר' יהודה [7]מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת: **גמ' א"ר אושעיא** ל"ש אלא דרוסות אבל מפורדות לא ומפורדות לא מיתיבי ר' שמעון בן גמליאל אומר מביא אדם את החבית של יין ומתיז ראשה בסייף ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש ההיא רבנן [6] מתני' רבי נחמיה היא ומאי דוחקיה דרבי אושעיא לאוקמי מתניתין כרבי נחמיה ובדרוסות לוקמה במפורדות ורבנן אמר רבא מתני' קשיתיה מאי אידיא דתני גרוגרות ליתני פירות אלא ש"מ בדרוסות תניא חדא [8]חותלות של גרוגרות ושל תמרים מתיר ומפקיע וחותך ותניא אידך מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך לא קשיא הא רבנן הא ר' נחמיה [9]דתניא ר' נחמיה אומר אפי' תרווד ואפילו טלית ואפילו סכין אין ניטלין אלא לצורך תשמישן [א] בעו מיניה מרב ששת [10]מהו למיברז חביתא בבורטיא בשבתא לפיתחא קמיכוין ואסיר או דילמא לעין יפה קמיכוין ושרי א"ל [11]לפיתחא קא מכוין ואסיר מיתיבי רשב"ג אומר [12]מביא אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסייף התם ודאי לעין יפה קמיכוין הכא אם איתא דלעין יפה קמיכוין לפתוחי מיפתח: אין נוקבין מגופה וכו': אמר רב הונא מחלוקת למעלה [13]אבל מן הצד דברי הכל אסור והיינו דקתני לא יקבנה מצדה ורב חסדא אמר מחלוקת מן הצד אבל על גבה דברי הכל מותר והא דקתני לא יקבנה מצדה התם בגופה דחבית תנו רבנן [14]אין נוקבין נקב חדש בשבת ואם בא להוסיף מוסיף ויש אומרים [15]אין מוסיפין ושוין שנוקבין [16] נקב ישן לכתחילה ותנא קמא מאי שנא מנקב חדש דלא דקא מתקן פיתחא אוסופי נמי קא מתקן פיתחא אמר רבה [17]דבר תורה כל פתח שאינו עשוי להכנים ולהוציא אינו פתח ורבנן הוא דגזור משום לול של תרנגולין [18]דעביד לעיולי אוירא ולאפוקי הבלא ואם בא להוסיף מוסיף ודאי בלול של תרנגולים לא אתי לאוסופי משום

שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות. בגמרא מוקי לה בדרוסות לרבי נחמיה אבל לרבנן דרבי נחמיה שרי אפילו מפורדות ותימה לרבי מהא דתנן בכל מערכין (שביעית דף לד: ושם) גבי שירוש נתנו במגדל ונועל בפניו ואבד המפתח הרי זה שירוש ופריך בגמרא אמאי הוא במקום אחד ושירושו במקום אחר הוא ומשני רב ושמואל דאמרי תרוייהו הכא במגדל של (ה) בנין עפקינן ור"מ היא כו' ואמאי מבעי ליה לאוקמא הכי ומעיקרא נמי מאי קאמר והא יכול לשבר ולפתוח את המגדל ולינול את השירוש כי היכי דהכא שרי לשבר החבית ולינול הגרוגרות ואם באת לאחר בין נטילת השירוש לנטילת הגרוגרות א"כ קשה היכי מוקי לה התם כר' מאיר ונראה דהתם אסור לשבר את המגדל והכא דשרי לשבר את החבית משום דמיירי במוסתקתי דמוקי לה בגילה פרק המביא כלי יין (דף לג: ושם) ומפ' רש"י התם דהיינו חבית שבורה ומדבקין שבריה בשרף של עץ שעשה ממנו זפת וקוין ריישנ"א ומש"ה דוקא חבית שרי דממתת גריעותו לא חיים עליה וליכא למיחש שמא יתכוין לעשות כלי וכן כולה שמעתא דהכא במוסתקתי ואע"ג דהתם בגילה לא מוקמינן הכי אלא לר"א דפריך ולית ליה לר"א הא דתנן שובר אדם את החבית כו' ועולה משני מתני' במוסתקתי מ"מ אפילו לרבנן מיבעי לאוקמי הכי דרבנן לא פליגי אדר"א דקאמר לא יקטמנו פי' לא יקטוס את ההדס להריח בו אלא משום דאיכו סגירא ליה דבקטימת קיסם חייב חטאת כשקוטמו לחצות בו שיניו [8] ומ"כ אי לא מוקמינן לה במוסתקתי עלייהו איכא למיפרך ולית להו הא דתנן כו' אלכך מיבעי לן למימר דאליבא דכולהו מיילי מתניתין במוסתקתי והשמעת אתיא שמעתא שפיר. מ"ר. ובגמ' ירושלמי בפרק בכל מערבין מצאתי הדא דתימא במגדל של אבן אבל במגדל של עץ נעשה כשובר החבית לאכול ממנה גרוגרות[ב]:

מתיר ומפקיע וחותך. אומר רבי מסהיא דשירוזין (דף לד:) יש ללמוד הא דאמרינן (ביצה דף לא:) תוספות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך היינו כגון דקטיר במיתתא אבל פותחת של עץ ושל מתכת אסור לשבר ולהפקיע מדקשיא ליה התם אמאי הוא במקום אחד ושירושו במקום אחר דפשיטא ליה שאינו יכול להפקיע הפותחת וליטול השירוש אע"פ שפתח מגדל שבכל הש"ס הוא כלי כמו הלד לבי לבית ולפור למגדל וכי הסיא דבריש כל הכלים (לעיל קכב:) ומסקינא נמי לא בעי לאוקומי אלא בקטיר במיתתא דהיינו דוקא פותחת שבכלים אבל דבר שהוא חזק כעין פותחת לא הוה שרי ת"ק.[ג] מ"ר[ד]:

הא רבנן והא ר' נחמיה. תימה לי אמאי לא מוקי תרוייהו כר' נחמיה והא דקתני מתיר מפקיע וחותך ביו"ט והא דקתני מתיר אבל לא מפקיע וחותך בשבת דאיכא תנא דס"ל הכי אליבא דר' נחמיה בגילה בפ' המביא כלי יין (לב:) י"ל דניחא ליה למימר תדא כרבנן מדנימא תרוייהו כר' נחמיה: משוס

מסורת הש"ס

[6] ע"ז כב: יומא קג:, [1] ביצה לג:, [2] ס"ל ר' יוסי מתני, [3] [לעיל קכא.], [4] עירובין לא. ביצה לב. [תוספתא פע"ז], [5] [לעיל קכ:], [6] [לעיל קכא. פירש"י שם מקום], [7] [ושביעיה. רש"ל], [8] [ועי"ע תוס' עירובין לה: ד"ה כעי סכינא],

תורה אור השלם

1 כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם:

דברים כט יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכיח רבנן היא מתניתין: (ב) שם בנקב יקן: (ג) רש"י ד"ה לון נוקבין וכו' הדבוקה בפי החבית: (ד) ד"ה אבל מפורדות וכו' החבית הס"ל וחמ"כ מ"ה ואינו חושש וכו' קאי הס"ל וחמ"כ מ"ה ההיא רבנן הוא וכו' ושלא לצורך הס"ל וחמ"כ מ"ה מתני' ר' נחמיה היא דאמר אין כלי וכו' נקמן הס"ל וחמ"כ מ"ה מתולות וכו' תמרים ועשוין כמין סלים: (ה) תוס' ד"ה שובר וכו' ממגדל של לבנים עפקי':

גליון הש"ם

גמ' הא מהו למיברז חביתא. ע"ל דף מח ע"ב תוס' ד"ה וכי מה בין:

הגהות הגר"א

[א] גמ' בעו מיני' מרב ששת מהו למיכתב. נ"ב ר"ל במקום שנקב אסור כדרוסה מותר עוד:

מוסף רש"י

ישראל שעמדו על הר סיני. ומקצו מכל מוס כדכתיב (שה"ש ד) טוף יפה רעיתי ומום אין בך (ע"ז כב:), שובר אדם את החבית. מגופה שם בה גרוגרות ואוכל, ובלבד שלא יתכוין ליפות הסביבה לחיות לה בפה שתהא עוד כלי (ביצה לג:), חוששני לו מחטאת. מושבני לומר מיב מעלת הוא (לעיל קכא.), ומתיז ראשה בסייף. לפתות את החבית (מכות ג:).

מוסף תוספות

א. אבל מודי דאיסורא איכא, והכא שרינן לכתחילה. תוס' הלא"ש. ב. משמע דבלא מוסתקי נמי שרי בכלי של עץ. תוס' עירובין לד: ד"ה ואמאי ועי' מהרש"ל. ג. דבכלי נמי יש בנין וסתירה. תוס' עירובין לה. ד"ה כעי.

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שח סעיף ה:

כה ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

כו ג מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף יא:

כז ד שם סעיף ח:

כח ה ו ז מיי' שם הל' כ טור שי"ע שם סעיף ו:

כט ח ט מיי' שם הל"א טוש"ע שם סעיף ח:

ל י מיי' שם הל"א וס"י הלכה מז סמג שם:

לעזי רש"י

פויינדור"א [פוינדר"א]. לנקב.

רבינו חננאל

מתני' שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות כו'. א"ר הושעיא לא שנו] שובר את החבית לאכול ממנה גרוגרות אלא דרוסות, אבל מפורדות אינו שובר החבית. אלא מוציא גרוגרות ואוכל ואינו שובר. ואוקימנא למתניתין כר' נחמיה מדקתני גרוגרות ולא קתני פירות. והא דתניא רשב"ג אומר מביא אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסייף ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש, לרבנן. וכן הא דתני חותלות של תמרים ושל גרוגרות (ו)מתיר ומפקיע וחותך, לרבנן. והא דתני מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך, ר' נחמיה דאמר אפילו תרוד ואפילו טלית אין ניטלין אלא לצורך תשמישן. בעי מיניה מרב ששת מהו למיברז חביתא בבורטיא. פי' לנקוב חבית ברומח, ויש שאומר במקדח. ומסקנא לפיתחא קא מיכוין ואסיר. פיס' אין נוקבין מגופה של החבית, פי' מגופה כסוי החבית, דברי ר' יהודה, וחכמים מתירין והלכה כחכמים. והני מילי שיהא הנקב בגג הכסוי אבל לנקב נקב מצד הכסוי אסור, כדתנן לא יקבנה מצדה שהוא דברי הכל, וכרב הונא דהילכתא כוותיה דהוא לגביה דרב חסדא רבו וליתא לדרב חסדא. מ"ר אין נוקבין נקב חדש בשבת ואם בא להוסיף מוסיף. ואקשינן עלה למה אסור לנקוב נקב חדש שנמצא מתקן פתח, גם בהוסיפו בנקב ומרחיבו נמצא מתקן פתח, שאילו לא היה קטן ואינו יכול ללקח בזינוק לא היה מרחיבו, והנה מתקן פתח, ולמה מותר. ופריק רבא מן התורה כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו חשוב פתח, ואלו הנקבים כולן אין מכניסין בהן אלא להוציא הן עשויין בלבד ומותרין. ורבנן גזרו על כל נקב מפני שלא יפתחו נקב בבית התרנגולין, והוא הנקרא לול של תרנגולים כדכתיב ובלולים יעלו, וזה לול של תרנגולים עשוי להכניס רוח ולהוציא החמות והוא כמין פתח ואסור, ומפני שהוא פתח גמור אסור מן התורה, גזרו על כל נקב. אבל ההרחבה שאין אדם מרחיב בלול של תרנגולים

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות